

Fortsat vækst på specialområdet i en tid med nulvækst?

Med vækstrater på fem procent om året de seneste år, er udsatte børn og unge samt voksne handicappede uden sammenligning de serviceområder, der er vokset mest. Når de samlede udgifter samtidig kun vokser med en halv til en procent betyder det faktisk, at de andre kommunale serviceområder må holde for

ØKONOMI

Den markante udgiftsvækst på det specialiserede socialområde har i flere år stået højt på den politiske dagsorden. I kommunerne har gentagne budgetoverskridelser og behovet for at finde penge til væksten ført til besparelser på normalområderne (skole og dagtilbud) i løbet af året.

Også i forbindelse med de årlige økonomiforhandlinger mellem KL og regeringen har udgiftsvæksten stået højt på dagsordenen. Og to år i træk har kommunerne fået tilført ekstra ressourcer som følge af den markante udgiftsvækst. Både som generel kompensation for væksten samt gennem en forhold

jet refusionsordning på området.

Sidste år fik kommunerne tilført 800 millioner kroner som kompensation for udgiftsvæksten i 2008, samt den første del af 2009. Samtidig blev der givet nogle klare, utvetydige signaler om, at nu skal udgiftsvæksten bremses. Det skal blandt andet ske gennem et øget fokus på opfølgning på udgiftsudviklingen fra kommunalbestyrelsens side. Det skal ske ved, at der hvert kvartal udarbejdes oversigter, der dels viser kommunens aktuelle udgiftsudvikling, dels giver et billede af det forventede regnskab, jævnfør boks 1.

Boks 1

Styrket opfølgning på udgiftsudviklingen i 2010

I økonomiaftalen for 2010 fremgår det, at kommunerne skal udarbejde kvartalsvise oversigter over udgiftsudviklingen på det specialiserede socialområde i 2010. Oversigterne skal drøftes af kommunalbestyrelsen og indberettes til Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Det skal første gang ske senest 1. maj 2010.

Oversigterne skal indeholde nettodriftsudgifterne eksklusive indtægter fra den centrale refusionsordning på områdernes funktioner/grupperinger. Kravet til indhold af oversigterne er beskrevet i Indenrigs- og Socialministeriets orienteringsskrivelse af 4. februar 2010.

ER TREDJE GANG LYKKENS GANG?

Hvad kan vi forvente for 2011? Udsigterne er noget dystre. Dansk økonomi er i krise. Der mangler nu mere end 90 milliarder kroner på de offentlige finanser. Regeringen har derfor senest i forbindelse med fremlæggelsen af det nye regeringsprogram gjort det klart, at den står på smalkost i det offentlige de kommende år. Menuen hedder nulvækst. Og med stigende sundhedsudgifter i regionerne er der nogle andre, der må holde for. Kommunerne skal derfor ikke regne med at kunne sige alle gode gange tre.

Det betyder samtidig, at hvis udgifterne til specialområdet fortsat stiger i 2010 og 2011, vil der ske en yderligere fortrængning af de øvrige kommunale kerneområder, såsom folkeskole og dagtilbud. Udfordringen er til at få øje på.

DEN LANGE VEJ MOD MÅLET

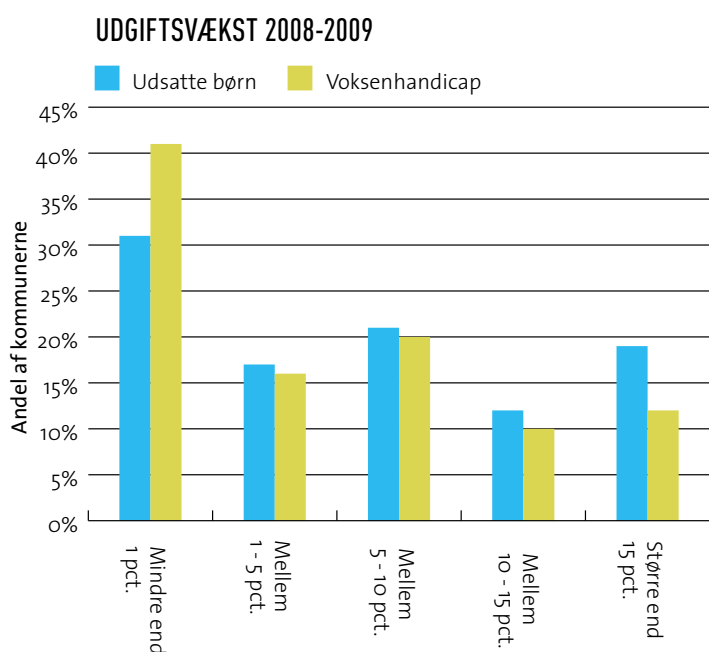
KL har spurgt økonomidirektørerne om deres forventninger til, hvor de tror, at regnskabet for 2009 på det specialiserede socialområde ender. Regnskaberne er ikke afsluttet i langt hovedparten af kommunerne. Derfor skal undersøgelsens resultat naturligvis tages med alle mulige forbehold. Men pilen peger i én retning. Opad. Flertallet af kommunerne har fortsat markant vækst på området i 2009. En tendens, der allerede kunne konstateres i mange kommuner i sommeren 2009, hvorfor temaet var centralt i økonomiforhandlingerne. På grund af udgiftsudviklingen har stort set alle kommuner igangsat styringsinitiativer, der skal bremse væksten. Initiativerne er dog endnu ikke slået fuldt igennem i alle kommuner i form af en opbremsning af udgiftsvæksten i 2009.

Af figur 1 fremgår det, at 10-15 procent af de kommuner, der har svaret på undersøgelsen, fortsat forventer markante vækstrater over 15 procent på området. Men figuren vidner samtidig om, at der er håb forude.

NOGLE ER KOMMET I MÅL

Ifølge undersøgelsen holder omkring en tredjedel af kommunerne udgifterne mere eller mindre i ro fra 2008 til 2009. Det gælder både på området for udsatte børn og unge- og voksenhandicapområdet. Når det er lykkedes for de kommuner, er det fordi, at de politisk har sat styring af området på dagsordenen. De har fastsat et serviceniveau og sikret en løbende opfølgning på aktivitetsudviklingen

af fuldmægtig **NAJA WARRER IVERSEN**,
Økonomisk Sekretariat

Figur 1: Udgiftsvækst fra regnskab 2008 til forventet regnskab 2009 (foreløbig KL-undersøgelse)

på området. Mange af de kommuner understreger samtidig, at styringen i høj grad skabes gennem en ledelsesmæssig indsats. For det første i forhold til at sikre, at ledelsen hele tiden har viden om udviklingen på området. Viden om, hvad indsats og beslutninger i visitationen koster. Det giver fundamentet for at sætte ind med den rigtige reaktion i tide.

Og for det andet at sikre sammenhæng mellem fagligheden og de økonomiske prioriteringer. Erfaringen fra de kommuner, hvor det er lykket at få styr på området er entydig. Det handler om ledelse. Og om et stærkt ledelsesmæssigt fokus på at finde fagligt gode og forsvarlige løsninger, samtidig med at områdets samlede økonomi altid tages med i betragtning. Det kræver, at man på fagområdet ser det som en central del af ledelsesopgaven hele tiden at vurdere, hvordan områdets ressourcer bedst muligt anvendes. I Assens har man netop fået styr på udgifterne ved at sætte ind med et stærkt ledelsesmæssigt fokus på styring, jævnfør boks 2.

Boks 2

Sådan fik Assens styr på udgifterne til udsatte børn og unge

I Assens mener man – som i mange kommuner – at området for udsatte børn og unge er svært at styre. Derfor har området både politisk og ledelsesmæssigt været et særligt fokusområde siden kommunesammenlægningen. Direktion og politikere har fulgt området nøje for at sikre, at udgifterne blev begrænset. Målet var, at hele kommunens råderum ikke blev brugt til at finansiere vækst på dette område, men også kunne prioriteres i forhold til andre kommunale opgaver.

Det er man lykket med nu – tidligere års vækst på området er bremset. Det forventede regnskab for 2009 forventes at ligge på niveau med 2008. Det er et resultat af et stærkt fagligt fokus på styring og på at finde løsninger, der er acceptable både fagligt og økonomisk. Dermed har dygtige fagfolk formået at få vendt udviklingen.

Konkret har man haft et særligt fokus på visitationen. Der er skabt gode opfølgingsredskaber, der giver overblik over udviklingen på området. Og samtidig har fagområdet tænkt i nye alternative løsninger. Mantraet har været, at styringen skal ske med en dyb respekt for fagligheden.

KL har igangsat en række initiativer for at understøtte kommunernes arbejde med styring af det specialiserede socialområde. Du kan finde produkter og eksempler til inspiration på Råderumsportalen: www.kl.dk/raaderum <